

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal v neveřejném zasedání konaném dne 18. listopadu 2020 odvolání krajského státního zástupce v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 26. 5. 2020 č. j. 56 T 3/2017 – 24114 a rozhodl

Odůvodnění:

Podle § 258 odst. 2 tr. ř. se z podnětu odvolání státního zástupce napadený rozsudek částečně zrušuje, a to podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d), f) tr. ř. ohledně obžalovaných:

-) [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Ing. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Bc. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Ing. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Bc. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) [jméno] [příjmení], dříve [příjmení], narozené [datum],
-) Ing. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Mgr. [jméno] [příjmení], narozené [datum],
-) [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Bc. [jméno] [příjmení], narozeného [datum],
-) Geotermální energie pro občany o. p. s., IČ 28705327,
-) Developer Cz. s.r.o., IČ 63149541,
-) Metrostav a.s., IČ 00014915,
-) Gallos s.r.o., IČ 25047485,

v celém rozsahu, a podle § 259 odst. 1 tr. ř. se věc ve zrušeném rozsahu vrací Krajskému soudu v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci, aby v ní učinil rozhodnutí nové.

Odůvodnění

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci byli shora uvedení obžalovaní podle § 226 písm. a) tr. ř., resp. § 226 písm. b) tr. ř. zproštěni obžaloby krajského státního zástupce v Ústí nad Labem – pobočce v Liberci ze dne 19. 12. 2017 sp. zn. 2 KZV 18/2014, resp. ze dne 20. 8. 2018 sp. zn. 2 KZV 1/2017 (u krajského soudu věc původně vedena pod sp. zn. 56 T 5/2018). V bližším popisu (zejména pro rozsah napadeného materiálu a aktuální rozhodnutí zdejšího soudu, když příslušné dokumenty mají všechny strany k dispozici) odkazuje nyní odvolací soud na předmětné obžaloby, resp. napadený rozsudek, kde jsou jednotlivé skutky a jejich právní kvalifikace popsány, s tím, že se vesměs mělo jednat o trestnou činnost v průběhu let 2007 – 2014, dílem související s rekonstrukcí budovy kostela Svaté Máří Magdalény v Liberci, dílem s projektem přestavby území Na Perštýně v Liberci, a dílem s dalšími veřejnými zakázkami (zde původní věc sp. zn. 56 T 5/2018). Výrok o náhradě škody učinil krajský soud

takový, že podle § 229 odst. 3 tr. ř. odkázal poškozeného Metrostav a.s. IČ 00014915 s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Proti rozsudku podal odvolání toliko krajský státní zástupce. Odvolání je podáno v neprospěch všech shora uvedených obžalovaných a uvádí, že jsou tři zásadní důvody nesouhlasu s napadeným rozsudkem, a to:

A) Zcela zjevný zákonný i ústavní deficit v podobě absence jakéhokoliv smysluplného odůvodnění rozsudku, na základě něž by bylo možno relevantně přezkoumat správnost kteréhokoliv z výrokových částí rozhodnutí,

B) Nesprávný závěr o (ne) zákonnosti důkazních prostředků v podobě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. ř., když tento závěr je jediným samostatně soudem konstruovaným důvodem zprošťujících výroků,

C) Opomenutí veškerých ostatních důkazních prostředků, svědčících o vině obžalovaných a umožňujících rozhodnout o dílčích skutcích i při tvrzené nepoužitelnosti důkazů v podobě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a nedostatečně objasněný skutkový stav.

3. K bodu A) shora odvolání mimo jiné cituje ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř., podle něhož soud v odůvodnění rozsudku stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Je dále citována judikatura, jakož i nálezy Ústavního soudu ČR vztahující se k řádnému odůvodnění (meritorního) rozhodnutí, v dané věci navíc jde dle státního zástupce o závažnou a komplikovanou trestnou činnost, kdy průběh věci je nadto veřejně sledován, což klade ještě zvýšené nároky na kvalitu rozhodnutí. Napadený rozsudek dle státního zástupce požadavky a principy na vypracování rozhodnutí nesplňuje.

4. V následujícím obsahu odvolání státní zástupce rekapituluje obsah odůvodnění napadeného rozsudku a vyjadřuje se k němu. Z argumentů, ke kterým se zejména považuje následně v tomto rozhodnutí vrchní soud vyjádřit, zmiňuje nejprve skutečnost, že soud prvního stupně již při zahájení hlavního líčení v rozporu se stanoviskem intervenujícího státního zástupce připustil společnost Metrostav a.s. jako poškozenou do trestního řízení, v němž je též subjekt v procesním postavení obžalované. Vyslovuje názor, že nebyl dán žádný důvod k takovému postupu, když nebyl žalován žádný skutek ke škodě obžalované Metrostav a.s.

5. Další popis obsahu napadeného rozsudku vyústí v námitku, že vlastní hodnocení důkazů soudem zcela absentuje, chybí byť uvedení, jaké důkazy byly provedeny, co z nich vyplynulo, jací svědci byli vyslechnuti, a co k věci uvedli. Odvolání dále uvádí, že předseda senátu provedené důkazy nijak neshrnuje, nehodnotí jednotlivě ani v souhrnu a omezuje se na paušální odkaz na hodnocení důkazů obžalovanými, které označuje za „objektivní“, což je závěr u osob v procesním postavení obžalovaných minimálně odvážný a hlavně ve vztahu k projednávané věci dle státního zástupce nijak konkrétně odůvodněný.

6. Dle odvolání je jediným podstatným vlastním závěrem soudu v celém rozsudku závěr, že odposlechy telefonních hovorů nelze použít jako důkaz (blíže k tomuto u bodu B) odvolání).

7. Následuje polemika s tvrzením soudu, že znalecký posudek znaleckého ústavu PROFI – TĚN ohledně zakázky na rekonstrukci kostela Svaté Máří Magdalény je nepoužitelný, neboť obžalovaní úspěšně předložili revizní a konkurenční znalecké posudky, s tím, že důvody, proč prostý fakt předložení znaleckých posudků obhajobou, „logicky“ vyvrací správnost znaleckého posudku obžaloby, soud neuvádí. Státní zástupce namítá, že ohledně obvyklé ceny rekonstrukce cit. kostela soud v podstatě vůbec nezjistil skutkový stav. Státní zástupce tvá na tom, že znalecký posudek byl pro věc pouze podpůrným důkazem, když úmysly obžalovaných (v rovině trestněprávní) vyplývají i z jiných důkazů. Nicméně i on poukazoval na nutnost doplnění znaleckého posudku PROFI –

TEN, event. opatření revizního znaleckého posudku. Nálezací soud však dle odvolání neodstranil rozpory v tvrzení jednotlivých znalců.

8. Další odstavec odvolání konstatuje, že soud uvádí, že (obžalovaní) Mgr. [příjmení] a Bc. [příjmení] nebyli úředními osobami, přičemž co do důvodů opět paušálně odkazuje na závěrečné řeči obhájců, aniž by alespoň uvedl konkrétní úvahy, s nimiž se ztotožnil, a vlastní hodnocení zcela chybí.

9. Pokud jde o otázku odpovědnosti právnických osob, je uvedeno, že soud odkazuje na závěrečné řeči obhájců, přičemž je konstatována vlastní úvaha soudu, že Ing. [příjmení] a Ing. [příjmení] nebyli osobami, které by mohly zavazovat Metrostav. Odvolání k tomu uvádí, že soud zcela pomíjí koncepci přičitatelnosti jednání právnické osobě, jak je popsána v § 8 zák. č. 418/2011 Sb. (o trestní odpovědnosti právnických osob), která trestní odpovědnost právnické osoby na oprávnění pachatele – fyzické osoby právnickou osobu zavazovat, nijak neváže. S argumenty státního zastupitelství se soud dle odvolání nijak nevypořádává.

10. Nepochybně podstatné výtky lze zjistit z č. l. 8 odvolání státního zástupce, kde je uvedeno mimo jiné, že v odstavci č. 70 (napadeného rozsudku) se soud vypořádává, „s komplikací zprošťujícího výroku v podobě doznání [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení]“. Pro komplexnost vyjádření státního zástupce vrchní soud tuto stat' pouze v krátkosti (nikoli však v „nedůležitosti“) připomíná, když odvolání uvádí k té argumentaci soudu, že Metrostav a.s. jako vítěz soutěže nemusela nikomu vyplácet žádné odměny, že tato teze se naprosto míjí s podstatou obžaloby, která tvrdí, že Metrostav a.s. se vítězem soutěže stala právě v důsledku zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, a soud tak zaměňuje následek za příčinu. U obžalovaného [příjmení] pak odvolání cituje výrok soudu, že jeho doznání je pro soud, „tak trochu neznámou“ a dodává, že po případném přečtení obžaloby a důsledném vyhodnocení důkazů by tomu tak nemuselo být, neboť obžalovaným [příjmení] fakturované činnosti již jednou na stavbě provedeny byly, a to jinými subjekty, což je dle odvolání srozumitelně dokumentováno, a fiktivnost faktur je potvrzena i samotným doznáním tohoto obžalovaného.

11. Ohledně bodu B) odvolání (viz shora), tedy krajským soudem tvrzenou nepoužitelnost záznamů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 tr. ř. odvolání nejprve cituje příslušnou část odůvodnění napadeného rozsudku, poukazuje mimo jiné na skutečnost, že jednotlivé příkazy k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jsou soudem prvního stupně označovány za rozhodnutí, ač jde o opatření, na to, že soud důkazy provedl a strávil tak tím řadu jednacích dní, ačkoli otázku jejich zákonnosti musel být schopen posoudit již v rámci přezkoumání věci podle § 185 tr.ř., případně v rámci předběžného projednání obžaloby.

12. Následně se odvolání vyjadřuje ke konkrétním údajům, resp. úvahám soudu prvního stupně, které, velice stručně řečeno, shledává nesprávnými. Pokud v povolení odposlechu shledává soud opatření ultima ratio, s tím, že může být povolen, když se jiné prostředky ukážou jako nedostatečné, pak dle odvolání takové tvrzení nemá oporu v platné právní úpravě, uvedený termín se v kontextu podmínek nařízení odposlechu ani nepoužívá, na rozdíl od ústavního testu proporcionality (vhodnost, potřebnost, přiměřenost).

13. Pokud soud uvádí v napadeném rozsudku mimo jiné, že po materiální stránce nebylo vyhověno přísným kritériím pro povolení odposlechu, a že v základním rozhodnutí nejsou uvedeny žádné skutkové okolnosti, pak státní zástupce odkazuje na text odůvodnění příkazu Okresního soudu v Jablonci nad Nisou sp. zn. Nt 257 2012 z 27. 9. 2012, s tím, že je v něm konkrétně uvedeno, proč byl příkaz vydán, a tvrzení krajského soudu se prostě a jednoduše nezakládá na pravdě. Odvolání dodává, že i v případě, že by soud zpochybňoval kvalitu odůvodnění (příkazu, předpokládá vrchní soud), je třeba připomenout, že soudní praxe dospěla k oddělenému posuzování důvodnosti nařízení úkonu jako takového a splnění formálních náležitostí nařízení takového úkonu, přičemž toliko formální vady apriori nezpůsobují nezákonnost nařízených úkonů.

14. Pokud ve vztahu k bezvadnosti úkonu krajský soud dále uvádí, že návrh státního zástupce na povolení odposlechu v požadované věci není součástí spisu, pak v odvolání je uvedeno, že návrhy státního zástupce na vydání příkazů k odposlechu jsou ve spise ve skutečnosti obsaženy, což předseda senátu patrně přehlédl. V dřívější části odvolání je též uvedeno, že pokud předseda senátu uváděl, že nemohl posoudit příkazy soudu k nařízení odposlechu společně s návrhy státního zástupce, neboť tyto návrhy se ve spise nenacházejí, pak to není pravdou, neboť předmětné návrhy byly do spisu založeny na závěr vyšetřování z iniciativy státního zástupce a obžalovaným i jejich obhájcům bylo umožněno se s nimi seznámit. Na podporu svých tvrzení argumentuje odvolání mimo jiné rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tz 3/2017, kde byla naprosto stejná problematika správnosti a zákonnosti příkazů k odposlechu řešena.

15. Úvahu soudu, jakým způsobem mohla být celá problematika řešena (smlouvy, znalecký posudek, jejich vzájemná konfrontace) shledává odvolání zjednodušující a mimořádně naivní, neboť prosté odborné zjištění, že obvyklá cena díla je nižší, než vítězná nabídka, bez znalosti kontextu (zjištěného mimo jiné právě pomocí institutu odposlechu) nevypovídá vůbec o ničem, protože uchazeči o zakázku nejsou povinni, aby nabízeli obvyklou cenu.

16. Ohledně další úvahy soudu, že motivace (odposlechu) s ohledem na odposlouchávané osoby musela být i jiná, protože tyto osoby, vyjma obžalovaných [příjmení] a [příjmení], neměly s rekonstrukcí kostela nic společného, pak odvolání uvádí, že soud patrně nepostřehl, že příkaz sp. zn. Nt 257 2012 z 27. 9. 2012 se týká dvou jednání a dvou skupin osob, přičemž jedna věc byla následně vyloučena. Tyto okolnosti státní zástupce dále rozvádí a odůvodňuje.

17. Pokud jde o místní příslušnost soudu k vydání příkazu (když námitky vznesli ti obžalovaní, kteří namítají nepoužitelnost odposlechů), pak odvolání uvádí – jako reakci na odůvodnění soudu, že příslušným k vydávání předmětných příkazů Okresní soud v Jablonci nad Nisou byl, neboť věc byla v působnosti krajského státního zástupce, který si tak mohl vybírat, ke kterému okresnímu soudu návrh podá, že ale ani toto není pravdou. Argumentuje tím, že místní příslušnost Okresního soudu v Jablonci nad Nisou byla dána pro nejzávažnější právní kvalifikaci, nikoli tedy tím, že by si státní zástupce „mohl vybírat“.

18. Ohledně té problematiky, kdy soud prvního stupně uváděl, že vzhledem k nezákonnosti základního příkazu k povolení odposlechu ze dne 27. 9. 2012 nemůže obstát ani argument, že by se zákonnými staly všechny navazující příkazy, a není tak představitelné, aby v obou sloučených věcech byly odposlechy v souladu se zákonem, uvádí odvolání dvě zásadní výhrady. Konstatuje především, že soud v tomto bodě bez jakékoli bližší úvahy aplikuje myšlenku „plodů z otráveného stromu“, kdy konstruuje řetězení nezákonnosti důkazů. Proti tomu staví státní zástupce právní názor vyjádřený v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 6 Tz 3/2017 – I. – 693 (pozn. jde o rozhodnutí ze dne 7. 6. 2017 pod uvedeným č.j.). Toto cituje a rozebírá – pro účely prezentace obsahu odvolání státního zástupce v tomto aktuálním rozhodnutí vrchního soudu považuje soud toto konstatování za postačující. Výsledkem je závěr, že česká právní teorie ani praxe tuto doktrínu nepřevzala.

19. Jako druhý argument k výše uvedenému používá státní zástupce okolnost, že zákonností příkazu Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 1. 2. 2013 sp. zn. Nt 257 2012 se Vrchní soud v Praze již dvakrát zabýval, a to ve věci sp. zn. 4 To 44/2019 a sp. zn. 4 To 20/2020, kdy shledal odposlechy tam zúčastněných osob zcela zákonnými, a tedy použitelnými, a to i s ohledem (resp. přes argumentaci obhajoby v té věci) na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Pzo 9/2019. Příslušná rozhodnutí zdejšího soudu státní zástupce k odvolání přikládá.

20. Dodává, že státní zástupce nemá možnost jakékoli „žádosti o opravu či doplnění odůvodnění příkazu k odposlechu“, nemá ani možnost opravného prostředku.

21. K bodu C) odvolání (viz shora) je poukazováno na tu skutečnost, že při vyslovení nepoužitelnosti odposlechů soud veškeré další důkazy „vyřešil“ paušálním tvrzením, že z nich nic nevyplyvá. Státní zástupce pak uvádí u bodů I., IV., V., VIII. spisu původně vedeného pod sp. zn.

56 T 5/2018 konkrétní listinné důkazy, na základě kterých lze dle jeho názoru trestnou činnost obžalovaných [příjmení] [příjmení] a Bc. Kouta dovodit.

22. Závěrem je navrhováno, aby byl napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d) tr. ř. zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu projednání a rozhodnutí.

23. Vyjádření k odvolání státního zástupce podali obžalovaní [příjmení] [jméno] [příjmení] a Metrostav a.s. Zatímco vyjádření obžalovaného [příjmení] [jméno] naopak vytýká státnímu zástupci absenci odůvodnění odvolání stran jeho osoby, když navíc obžalovaný [jméno] [příjmení] byl obžaloby již fakticky pravomocně zproštěn, a poukazuje též na důkazy ve věci provedené, obžalovaná Metrostav a.s. shledává ve velice rozsáhlém vyjádření napadený rozsudek naprosto správným a zákonným. Vzhledem k tomu, že vyjádření k odvolání odvolací soud nijak nepřezkoumává, neboť na základě podaného odvolání přezkoumává sám z úřední povinnosti, „pouze“ napadený rozsudek a řízení jemu předcházející, když vyjádření k odvolání má být patrně časově relativně rozumně omezený úkon ve smyslu § 263 odst. 5 tr. ř. zajišťující, „základní linii“ názoru té procesní strany, jež není odvolatelem, ale je osobou, která může být rozhodnutím odvolacího soudu přímo dotčena, a v neposlední řadě i s ohledem na aktuální názor a rozhodnutí odvolacího soudu, považuje odvolací soud za odpovídající prezentovat podání vyjádření dvou uvedených stran v rámci aktuálního rozhodování toliko způsobem, který právě učinil.

24. Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 254 odst. 1, odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad, přičemž k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, přihlédl, jen pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání, a dospěl k následujícím závěrům.

25. I když vrchní soud rozhoduje nyní o meritu věci, předesílá, že se nebude naprosto žádným způsobem vyjadřovat k otázkám viny jednotlivých obžalovaných, byť by to za, „běžných“ okolností byla jeho povinnost. Důvody uvede vzápětí. Považuje tak za potřebné dodat, že i když byl napadený, „osvobozující“ rozsudek zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně, aby v ní učinil rozhodnutí nové, naprosto nelze dovozovat ten závěr, že miní obžalované uznat vinnými. Vrchní soud pouze opakuje, že otázku viny nyní neřeší, a v následném řízení není vyloučeno ani uznání viny jednotlivých obžalovaných, ani jejich zproštění.

26. Důvodem shora uvedeného je skutečnost, která je zcela zřejmá již po samotném přečtení napadeného rozsudku (a to i bez znalosti obsahu odvolání státního zástupce), a je jím ten fakt, že rozsudek je totálně, absolutně nepřezkoumatelný. V tomto směru lze takřka bezvýhradně souhlasit s bodem A) odvolání státního zástupce, byť, jak vrchní soud naznačuje, je taková okolnost naprosto zřejmá již po přečtení rozsudku.

27. Soud prvního stupně (samozřejmě v českém právním prostředí) je též označován soudem nalézacím, neboť nalézá právo – tj. zjišťuje a určuje skutkový děj na základě jím (event.. se součinností se stranami) provedených důkazů, a podle jím zjištěného skutkového děje používá právní kvalifikaci, resp. jednotlivá ustanovení zákona. Při vypracování odůvodnění rozsudku je tato povinnost mimo jiné stanovena § 125 odst. 1 tr. ř., na který státní zástupce správně odkazuje. Je tak třeba konstatovat, že v projednávané věci soud prvního stupně v podstatě nečiní žádná samostatná skutková zjištění, neurčuje žádný skutkový děj, ke kterému došlo, resp. event.. tedy nedošlo (v rámci zprošťujícího výroku), a protože neurčuje žádný skutkový děj, tak ani nemůže uvádět, z jakých důkazů skutkový děj zjistil, a nemůže jednotlivé důkazy hodnotit (zde tedy s několika málo výjimkami, které však nemohou poskytnout věrohodný a dostatečný obraz o skutkovém ději), a již vůbec (až na nepatrné, takřka zanedbatelné výjimky) nehodnotí sám důkazy, které si vzájemně odporují. Protože sám nehodnotí důkazy, nemůže dospět k žádným právním závěrům. Jednoduše řečeno, na napadeném rozsudku v podstatě není co přezkoumávat, a právě z tohoto důvodu se vrchní soud nemůže blíže vyjádřit k otázce správnosti vydaného rozhodnutí, v širších souvislostech tedy k otázkám viny, ani pro další řízení.

28. Skutková zjištění soudu, tedy taková zjištění, která učinil na základě provedených důkazů sám soud, jsou v napadeném rozsudku nahrazena závěrečnými řečmi obhájců, resp. obžalovaných, s tou zkratkou, že soud prvního stupně s nimi souhlasí. Takovýto přístup je u soudu prvního stupně naprosto nepřipustný. Určité odkazy na skutková a právní zjištění, která ale učinil sám soud prvního stupně, se mohou objevit ve znění rozhodnutí odvolacího soudu, to je ale zcela jiná situace, neboť odvolací soud v takovém případě přezkoumává skutkový děj a právní hodnocení, která učinil soud prvního stupně, nikoli obžalovaní nebo kterákoli jiná strana sporu. Pokud soud prvního stupně žádná skutková zjištění neučinil, není co přezkoumávat, a pokud by za takové situace měl odvolací soud rozhodovat ve věci, „konečným“ způsobem, bez vrácení věci soudu prvního stupně, musel by fakticky provádět celé dokazování znovu a sám je hodnotit, což by znamenalo zcela nahrazovat činnost soudu prvního stupně. V projednávané věci jsou tedy samostatná skutková zjištění soudu prvního stupně nahrazena závěrečnými řečmi obhájců, resp. obžalovaných, a soud, až na výjimky, žádné důkazy nehodnotí, nečiní žádné vlastní úvahy, a pokud výjimečně ano, pak s odkazem na názory obhájců, nikoli s odkazem na obsah provedených důkazů. Takovýto rozsudek nemůže obstát.

29. Důvody vypracování rozsudku způsobem, který zvolil krajský soud, jsou možná více či méně pochopitelné, nikoli však akceptovatelné při samotném konkrétním způsobu vypracování rozsudku, který krajský soud zvolil. Pokud by rozsudek obsahoval skutečně byť jen základní, ale vlastní skutková zjištění soudu a jejich právní hodnocení, pak by odvolací soud měl alespoň v základu co přezkoumávat. V projednávané věci tomu tak není.

30. Pokud jde dále o jednotlivé námitky uvedené pod bodem A) odvolání, ke kterým je namístě se vyjádřit, předeseílá vrchní soud, že vesměs půjde o vyjádření k jednotlivým postupům či tvrzením soudu prvního stupně, tedy převážně o právní názory. Již na tomto místě vrchní soud upozorňuje, že ve smyslu § 264 odst. 1 tr. ř. bude krajský soud nadále vázán právními názory, které v tomto rozhodnutí odvolací soud vysloví. Pro další řízení vrchní soud nepřipustí jakoukoli polemiku stran následně uvedených právních názorů, a to i pokud jde o body B) a C) odvolání státního zástupce, pokud se v mezidobí skutkový děj a, „obecný“ právní pohled na jednotlivé problematiky podstatně nezmění.

31. Ohledně jednotlivých problematik lze tedy nejprve uvést, že postavení Metrostavu a.s., je v projednávané věci naprosto jednoznačné, dané obžalobou, a nelze z něj konstruovat něco jiného. Jde o to, že společnost Metrostav a.s. má v projednávané věci postavení obžalovaného. Názor tohoto obžalovaného, že je poškozeným, vychází z vlastního hodnocení skutkového děje (vůči spoluobžalované společnosti G energie pro občany), avšak tímto směrem obžaloba podána nebyla, a i jak uvádí státní zástupce, nebyl žalován žádný skutek spáchaný ke škodě obžalované společnosti M, a tato společnost není obžalobou považována za poškozeného. Zcela nepochybné je též znění § 44 odst. 1 tr. ř., podle něhož oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný. Tato podmínka je bezpochyby dána, a krajský soud pochybil, když s uvedenou obžalovanou společností zacházel též jako s poškozeným, a to včetně výroku rozsudku, když podle § 229 odst. 3 tr. ř. společnost M jako poškozeného odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

32. V dalším řízení krajský soud uvedené pochybení napraví, společnost M nebude mít postavení poškozeného, a v tomto smyslu také nebude rozhodováno o žádných jejích nárocích. Toto je první z právních názorů, kterými bude krajský soud ve smyslu § 264 odst. 1 tr. ř. nadále vázán.

33. Ohledně znaleckého posudku ústavu PROFI – TEN vezme krajský soud nadále do úvahy výtky uvedené v odvolání, dokazování tímto směrem případně prohloubí, určí také důležitost předmětného důkazu, tj. jeho, „rolí“ v rámci hodnocení důkazů, uvede své vlastní závěry jak k tomuto posudku, tak ke znaleckým posudkům, „konkurenčním“, a odůvodní, k jakému a z jakých důvodů přihlédl.

34. Dílčí závěr soudu, že obžalovaní [příjmení] [příjmení] a Bc. [příjmení] nebyli stran zažalované trestné činnosti úředními osobami, je v odstavci 59. napadeného rozsudku odůvodněn skutečně toliko odkazem na závěrečné řeči obhájců, aniž by krajský soud alespoň uvedl, z jakých důvodů shledává takové názory správnými, a jak odvolání správně uvádí, „vlastní hodnocení zcela chybí“. Vrchní soud k dané problematice uvádí následující.

35. Podle § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku je úřední osobou člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. V tomto ohledu je třeba mít současně na paměti, že osoby vypočtené v § 127 odst. 1 písm. a) až e), h) a i) trestního zákoníku jsou úředními osobami v celém rozsahu své svěřené působnosti na základě příslušného zákona či zákonů.

36. Současně je k trestní odpovědnosti, respektive ochraně úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákona zapotřebí, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností (srov. § 127 odst. 2 trestního zákoníku). Posuzovaná trestná činnost tak musí být spáchána v souvislosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby. Zákon zde vychází ze zásady, že chráněné zájmy nemohou být ohroženy nebo poškozeny činem úřední osoby, který je povolený nebo přímo nařízený. Stejně tak i zvýšená odpovědnost úřední osoby může nastoupit jen tehdy, pokud úřední osoba spáchala trestný čin (srov. § 329 a 330 trestního zákoníku) v souvislosti se svou pravomocí a odpovědností. Zde je třeba vycházet z povahy vymezení činnosti úřední osoby a z úvahy, že zákonodárce zamýšlel poskytnout úředním osobám pro takovou určitou činnost ochranu zhruba ve stejné míře, jako je chtěl učinit při takové činnosti odpovědnými.

37. Odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci je ten úředník, který působí v rámci příslušného orgánu veřejné moci a vykonává svěřenou odvozenou pravomoc, a to ať už do určité míry samostatně nebo v návaznosti na výkon pravomoci příslušného funkcionáře orgánu veřejné moci, kterému je podřízen. Proto je třeba ho na jedné straně odlišit od příslušného funkcionáře orgánu veřejné moci a na druhé straně od ostatních úředníků příslušného orgánu veřejné moci, kteří nevykonávají pravomoc k plnění úkolů společnosti nebo státu, a proto nemají postavení úředních osob ve smyslu § 127 trestního zákoníku.

38. Právní status Regionální rady regionu soudržnosti a jeho jednotlivých orgánů upravuje zejména zákon č. 248/200 Sb., o podpoře regionálního rozvoje (zákon o podpoře regionálního rozvoje). Z § 16 odst. 1 zákona o podpoře regionálního rozvoje, se podává, že Regionální rada vykonává působnost v oblasti veřejné správy, přičemž na vztah státu a Regionální rady se při činnostech upravených zákonem vztahují ustanovení o přenesené působnosti krajů obdobně. Regionální rada regionu soudržnosti tedy je orgánem veřejné moci, respektive orgánem státní správy.

39. Obžalovaní [příjmení] [jméno] [příjmení] a Mgr. [jméno] [příjmení] byli v rozhodné době zaměstnanci úřadu Regionální rady a proto z hlediska posouzení skutečnosti, zda současně vystupovali v postavení úřední osoby je v návaznosti na výše uvedené zapotřebí dále zkoumat, zda splňovali podmínku uvedenou v § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, tedy, že plnili úkoly státu nebo společnosti a používali přitom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

40. Za plnění úkolů státu nebo společnosti je dle komentářové literatury třeba považovat především výkon důležitých veřejných funkcí, ale i činnost odpovědných úředníků a dalších osob taxativně vyjmenovaných v písmenech a) až i) ustanovení § 127 odst. 1 trestního zákoníku, a výkon jejich působnosti vymezené v příslušných zákonech s tím spojené. Půjde tedy o takové činnosti, které mají celospolečenský význam, svou povahou odpovídají činnosti tohoto okruhu osob a jsou náležitým způsobem konkretizovány s ohledem na postavení té které osoby především v Ústavě České republiky, v ústavních zákonech a zákonech, přičemž jsou spojeny s výkonem jejich působnosti. Jinými slovy, vždy musí jít o plnění úkolů, jež mají širší společenský dosah. Jde především o odpovědnou přípravu k rozhodovací činnosti, vlastní rozhodovací činnost a rovněž výkon přijatých rozhodnutí v rámci vymezené působnosti. Z těchto důvodů nelze pod pojem

plnění úkolů společnosti a státu zahrnout činnost takových osob (včetně úředníků), které vykonávají jen pomocné manuální práce, popř. méně významné technicko-organizační a zabezpečovací práce (sekretářky, technici, písařky, tiskoví mluvčí, pomocný personál, vrátní, členové zabezpečovacích služeb, zřizenci apod.), neboť výkon těchto činností nelze zahrnout pod pojem „plnění úkolů státu nebo společnosti“, a proto jim ani nemůže být svěřena pravomoc pro plnění takových úkolů.

41. S odkazem na samotný účel vzniku a fungování Regionálních rad nelze mít nejmenších pochyb o tom, že podmínka naplnění zákonného znaku podle § 127 odst. 1 trestního zákoníku spočívajícího v plnění úkolů státu a společnosti je v tomto konkrétním případě bezezbytku splněna.

42. Současně je však zapotřebí zkoumat, zda dotčená úřední osoba je za plnění úkolů státu nebo společnosti odpovědná. Aby mohla nést tuto odpovědnost, musí být vybavena potřebnou pravomocí, která jí umožňuje uvedené úkoly splnit. Pravomoc spočívá v oprávnění orgánu vykonávat veřejnou moc, přičemž veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob (subjektů), ať již přímo nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech je rozhodováno, není v rovnoprávném postavení s rozhodujícím orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí na vůli takového subjektu (srov. ÚS 3/1993). Jak již bylo uvedeno shora, vždy musí jít o plnění úkolů, jež mají širší společenský dosah. I když za výkon pravomoci nelze považovat jen rozhodování o právech a povinnostech fyzických i právnických osob, je v pojmu pravomoci vždy obsažen prvek moci a prvek rozhodování (srov. R 16/1967 a R 48/1972). Osoba, která nedisponuje rozhodovací pravomocí nebo pravomocí bezprostředně s takovou rozhodovací pravomocí související, nemůže být úřední osobou (srov. R 17/1967 a R 50/1974). Úřední osobou je však nejen osoba, která přímo vydává nebo učiní konkrétní rozhodnutí, ale i úřední osoba, která věcně připravuje takové rozhodnutí za podmínky, že bez této přípravy by předmětné rozhodnutí nemohlo být učiněno, anebo která takové rozhodnutí vykonává, tedy zabezpečuje výkon rozhodnutí, a to bez ohledu na to, zda se jedná o rozhodnutí věcně správné či nesprávné (srov. R 11/1988).

43. Podle § 17 odst. 1 zákona o podpoře regionálního rozvoje je úřad výkonným orgánem Regionální rady. Úřad zabezpečuje veškeré úkoly spojené s funkcí řídicího orgánu Regionálního operačního programu s výjimkou těch záležitostí, které jsou svěřeny výboru podle § 16e zákona o podpoře regionálního rozvoje. Podle odst. 2 citovaného ustanovení úřad dále plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Regionální rady. Podle jeho odst. 3 v čele úřadu stojí ředitel úřadu. Ředitele jmenuje a odvolává výbor na návrh předsedy; jmenování zakládá pracovní poměr k Regionální radě. Ředitel je podřízen předsedovi. Ředitel je nadřízeným všech zaměstnanců Regionální rady a kontroluje jejich činnost (odst. 4 písm. c) citovaného ustanovení). A podle jeho odst. 6 se na postavení, práva a povinnosti zaměstnanců Regionální rady vztahují ustanovení zákona o úřednících územních samosprávných celků obdobně.

44. Úřad jako takový především přijímá žádosti o podporu a organizuje výzvy k předkládání projektů, podává informace o programu, posuzuje formální náležitosti a přijatelnost předkládaných projektů, připravuje smlouvy o poskytnutí dotace, kontroluje postup prací na jednotlivých projektech, hodnotí a monitoruje projekty, přezkoumává předložené žádosti o proplacení uskutečněných výdajů příjemci podpory, zajišťuje publicitu a plní další úkoly vyplývající ze zákona.

45. Ačkoliv je to výbor, kdo jedná, rozhoduje a schvaluje např. výzvy k předkládání projektů a výběr projektů, kterým Regionální rada nakonec poskytne dotaci či návratnou finanční výpomoc, odborné, organizační a technické zázemí pro rozhodování výboru poskytuje úřad. [příjmení] [příjmení] jsou veřejní funkcionáři voleni krajským zastupitelstvem (§ 16d zák. č. 248/2000 Sb.), z povahy věci plyne, že se nijak nepodílejí na přípravě materiálů, dokumentů a různých podkladů potřebných pro rozhodovací činnost výboru. Veškeré toto organizačně – technické zázemí poskytuje prostřednictvím svých úředníků úřad Regionální rady a prakticky (v materiálním slova smyslu) se tak výrazným způsobem podílí na rozhodovací činnosti výboru.

46. Obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení], jakožto vedoucí Územního odboru realizace programu v Liberci, Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod, měl z titulu výkonu své funkce odpovědnost za plnění úkolů územního odboru jako takového, jež spočívají v podávání informací, přijímání žádostí, zajištění jejich hodnocení a přípravy smluv s příjemci a při kontrole projektů.

47. Z takto vytyčeného rámce svěřených pravomocí, jakož i ze samotné podstaty funkce vedoucího odboru lze důvodně usuzovat na to, že obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení] byl v rozhodné době úřední osobou ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku. V jeho případě se nadto jeví relevantním také § 127 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku, podle nějž je úřední osobou mj. jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci. Rozlišení úředních osob – funkcionářů v jiném orgánu veřejné moci (§ 127 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku) od odpovědných úředníků orgánů veřejné moci, kteří spadají pod písmeno d) § 127 odst. 1 trestního zákoníku, spočívá právě v tom, že zde jde o osoby, které zastávají funkci v orgánu veřejné moci a již z tohoto titulu mají vždy určitou samostatnou rozhodovací pravomoc, zatímco v druhém případě jde jen o úředníky, kteří jsou vybaveni určitou další rozhodovací pravomocí odvozenou od pravomoci shora uvedených funkcionářů, a to ať už přímou nebo zprostředkovanou (srov. k tomu Šámal P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1355 a násl.; dále srov. Fryšták, M. a kol. Postavení úřední osoby v trestním právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 23 a násl.).

48. S ohledem na shora konstatované skutečnosti je tedy zapotřebí, aby se nalézací soud v rámci nového projednání věci řádně vypořádal s tím, zda obžalovaný [jméno] [příjmení] byl v rozhodné době úřední osobou ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, eventuálně úřední osobou ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku.

49. Co se týče obžalované [příjmení] [jméno] [příjmení], ta, jakožto koordinátorka činností na úseku administrace Územního odboru realizace programu v Liberci, Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod, měla za úkol poskytovat žadatelům o dotaci, respektive příjemcům dotace, nezbytnou součinnost v rámci procesu realizace projektu, tedy provádět prvotní kontrolu přijatelnosti projektu, kontrolu formálních náležitostí a částečné věcné hodnocení projektu.

50. Z takto vytyčeného rámce pracovních povinností obžalované [příjmení] [jméno] [příjmení] není dostatečně zřejmé, zda obžalovaná měla z pozice koordinátorky činností na předmětném úseku Územního odboru pravomoc ovlivňovat jednotlivé projekty způsobem popsáním v obžalobě a zda současně byla za výkon těchto pravomocí odpovědná způsobem předvídaným v § 127 trestního zákoníku, či zda celý tento proces ve skutečnosti pouze administrovala bez možnosti jakéhokoli ovlivnění jeho výsledku.

51. Ve vztahu k obžalované [příjmení] [jméno] [příjmení] je proto zapotřebí, aby se nalézací soud v rámci nového projednání věci vypořádal s tím, zda obžalovaná byla v rozhodné době úřední osobou ve smyslu § 127 trestního zákoníku, respektive § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, či nikoliv, a to tedy za podmínky naplnění všech jejích zákonných znaků.

52. Shora uvedenými právními názory vrchního soudu bude krajský soud ve smyslu § 264 odst. 1 tr. ř. také vázán, resp. bude postupovat v jejich intencích. Opět vrchní soud připomíná, že se tak vůbec nevyjadřuje k otázce viny kohokoli z obžalovaných, nýbrž k té otázce, zda se jednalo o úřední osoby, což samo o sobě nemusí nutně znamenat trestní odpovědnost.

53. K otázce odpovědnosti právnických osob tak, jak se vyjadřuje soud prvního stupně, tím pádem ovšem k nepominutelné přičitatelnosti jednání právnické osobě, je třeba uvést následující.

54. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení] ani obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení] nepůsobili v rozhodné době v rámci společnosti M jako osoby ve vedoucím postavení ve smyslu § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 418/2011 Sb., o trestní

odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (t. o. p. o.), protože spáchání trestného činu těmito osobami nelze společnosti M přičítat.

55. Zákon k trestní odpovědnosti právnických osob doslova uvádí, že trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jedná-li tak a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat, b) osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a), c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat (srov. § 8 odst. 1, 2 t. o. p. o.).

56. Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu, jestliže byl spáchán a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) t. o. p. o., nebo b) zaměstnancem uvedeným v § 8 odst. 1 písm. d) t. o. p. o. na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) t. o. p. o., anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až c) t. o. p. o. neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

57. Spáchání trestného činu právnickou osobou tedy vyžaduje kumulativní splnění následujících předpokladů: jde o protiprávní čin nesoucí znaky trestného činu neuvedeného v tzv. negativním výčtu podle § 7 t. o. p. o., protiprávní čin je spáchán v zájmu nebo v rámci činnosti právnické osoby, je spáchán osobou uvedenou v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) t. o. p. o., kdy v případě osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) t. o. p. o. bez dalšího a v případě zaměstnance právnické osoby za přistoupení korektivu podle § 8 odst. 2 písm. b) t. o. p. o., přičemž takový protiprávní čin musí být přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 2 t. o. p. o. K takto popsaným předpokladům spáchání trestného činu právnickou osobou nadto přistupuje předpoklad, že právnické osobě nebude svědčit zbavení se odpovědnosti ve smyslu § 8 odst. 5 t. o. p. o.

58. Jinými slovy, jakkoli lze do jisté míry polemizovat nad tím, zda obžalovaní [příjmení] [jméno] [příjmení] a Ing. [jméno] [příjmení] byli či nebyli v rozhodné době osobami ve vedoucím postavení podle § 8 odst. 1 písm. b) t. o. p. o., není pochyb o tom, že soud prvního stupně ve svých úvahách zcela opomněl variantu, že obžalovaní mohli za splnění obecných podmínek vypočtených v § 8 odst. 1 t. o. p. o. jednat jako statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat (§ 8 odst. 1 písm. a) t. o. p. o.), popřípadě ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby (§ 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o.), anebo jako zaměstnanec při plnění pracovních úkolů (§ 8 odst. 1 písm. d) t. o. p. o.). Je proto zapotřebí, aby soud prvního stupně v rámci nového projednání znovu pečlivě zkoumal otázku postavení obžalovaných [příjmení] [jméno] [příjmení] a Ing. [jméno] [příjmení] v rámci společnosti M pro účely posouzení toho, zda v případě prokázání viny lze spáchání trestného činu společnosti M přičítat ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., respektive, zda společnosti M skutečně svědčí zbavení se odpovědnosti ve smyslu § 8 odst. 5 t. o. p. o.

59. Ohledně výtek stran zprošťujícího výroku u obžalovaných [příjmení] a [příjmení] nelze s ohledem na důkazní materiál odhlédnout od určité logiky těchto tvrzení (tj. odvolání), k čemuž je nutné řádně se vypořádat se skutkovým dějem a všemi provedenými důkazy k věci se vztahujícími – to však krajský soud nečiní, což je vzhledem právě i k výpovědím těchto obžalovaných nezbytné.

Ve srovnání s obsahem podané obžaloby, textem odvolání a textem napadeného rozsudku se jeví býti správným závěr, že úvaha krajského soudu o tom, že společnost M jako vítěz soutěže neměla důvod komukoliv vyplácet odměny, se naprosto míjí s podstatou obžaloby. Jde proto v tomto směru ze strany soudu o argument, který na projednávanou věc nedopadá.

60. Lze uzavřít, že již pochybení, uvedená shora a vztahující se k bodu A) odvolání státního zástupce, by z velké části byla samostatným důvodem ke zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně. Nedílně je však doplňuje též bod B) odvolání, k němuž se lze vyjádřit následujícím způsobem.

61. Vrchní soud chápe zaujetí státního zástupce v podaném odvolání, nicméně pokud jde o výtku, že soud prvního stupně označoval příkazy Okresního soudu v Jablonci nad Nisou za rozhodnutí, ačkoli se jedná o opatření, pak tato není zcela správná. Zákonem pojmenovaný elaborát se nazývá „příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu“ (viz ustanovení § 88 odst. 2 tr. ř.), a jde svou povahou nepochybně o rozhodnutí soudu sui generis (svého druhu), tedy může být i takto nazýváno. Dlužno ovšem podotknout, že toto je okolnost pro rozhodnutí ve věci naprosto nepodstatná.

62. Odvolání je třeba přisvědčit ve vyjádření, proč soud důkaz odposlechy provedl (čímž strávil řadu jednacích dní), ačkoliv otázku jejich zákonnosti musel být schopen posoudit již v rámci přezkoumání podle § 185 tr. ř., resp. nevrátil věc státnímu zástupci k došetření, což by konvenovalo s jeho tvrzením o výlučnosti jejich důkazního významu, event. nevyhověl již v hlavním líčení námitkám některých obžalovaných, že se jedná o důkazy nezákonné. Vrchní soud dodává, že je zcela nepochopitelné, proč soud prvního stupně prováděl dle svého vyjádření nezákonné důkazy. O motivaci k takovému jednání lze pouze spekulovat, když by mělo být nezpochybnitelné, že závěr o nezákonnosti důkazů – totiž z důvodů, které soud uvádí, musel učinit již před samotným rozhodnutím tyto důkazy provádět. Ani tato výtku, byť trefná, nemůže však mít rozhodující vliv na způsob rozhodnutí o odvolání.

63. Pokud však jde o samotné důvody, pro které shledává krajský soud odposlechy nepoužitelnými, pak se s nimi odvolací soud neztotožňuje, a na tomto místě nejprve zcela stručně a zcela jasně deklaruje, že odposlechy jsou získány na základě naprosto zákonného postupu, a proto jsou ve věci (resp. v obou věcech po spojení) plně použitelnými a využitelnými důkazy. Také tímto právním názorem bude v dalším řízení krajský soud ve smyslu § 264 odst. 1 tr. ř. vázán, neboť se samozřejmě o právní názor jedná.

64. Obecně problémy ohledně zákonnosti – a tudíž použitelnosti odposlechů nebyly i v nedávné minulosti tak akcentované, i když se pochopitelně místy objevovaly, ale situace, byla tak říkajíc, v podstatě ne příliš problémová. Skutečnou „revolucí“ ohledně dané problematiky přineslo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 10. 2016 sp. zn. 6 To 106/2015, mimo jiné nepochybně též proto, že se jednalo i o společensky velmi sledovanou kauzu, a rozhodnutí učinil soud „vyšší“ úrovně. Vrchní soud (ze samotného obsahu následného textu a z povahy věci se má nyní na mysli senát vrchního soudu aktuálně rozhodující) nemínil hodnotit přínosnost či správnost této „revoluce“, lze ale podotknout, že od předmětného rozhodnutí narostly přímo exponenciální řadou námitky a stížnosti obhájců stran zákonnosti a použitelnosti odposlechů, a to i ohledně „základních“ skutečností v tom směru, že jednotlivé příkazy nebyly údajně „dostatečně“ odůvodněny. Tento výsledek citované rozhodnutí nepochybně přineslo, jakož i další úvahu, a to tzv. doktrínu „plodů z otráveného stromu“, kterou senát 6 To vrchního soudu převzal z Bulletinu advokacie č. 1 z roku 2010, a jejímž použitím také provedl již zmiňovanou „revoluci“ v pohledu na zákonnost a použitelnost odposlechů.

65. Rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 6. 2017 č. j. 6 Tz 3/2017 – I. – 693 bylo vysloveno, že citovaným rozhodnutím Vrchního soudu v Praze byl porušen zákon ve prospěch obviněných, přičemž toto porušení se týkalo právě vyslovení toho, že v té věci získané odposlechy jsou nepoužitelné.

66. Vrchní soud podotýká, že s doktrínou „plodů otráveného stromu“ rozhodně nesouhlasí, když učinit toto prohlášení mu umožňuje kromě shora uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu též nepochybná skutečnost, že tato angloamerická doktrína nebyla českou právní teorií ani praxí převzata, a v zásadě byla v českém justičním prostředí před rozhodnutím Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 To 106/2015 zcela neznámá. Lze patrně souhlasit s tím, že na základě formálně – materiálního přístupu lze individuálně, v některých případech, dojít ke stejným závěrům, to však projednávaný případ rozhodně není. Kromě toho, jak bude dále uvedeno, je vrchní soud především toho názoru, že v dané věci by se ani nejednalo o „plody otráveného stromu“, neboť zde není žádný „otrávený strom“, tedy jinými slovy první nezákonný příkaz k odposlechu.

67. Shrnutí podmínek pro zákonnost a použitelnost důkazů obsahuje např. současná literatura tak, že současná judikatura vychází ze dvou teorií: z teorie konfliktu zájmů a hodnot a z testu proporcionality.

68. Teorie konfliktu zájmů a hodnot zkoumá účinnost na podkladě hodnoty důkazů. Mezi hodnoty důkazů, které jsou zkoumány, přitom patří závažnost důkazu, jeho zákonnost a pravdivost a podle Nejvyššího soudu ČR se má zkoumat ještě věrohodnost důkazu. Teorie dokonce vyžaduje hodnocení jednotlivých stránek v přesně určeném pořadí. Nejprve se hodnotí závažnost důkazu, a není-li důkaz závažný, je orgánem činným v trestním řízení vyloučen z dalšího hodnocení. Jako druhá v pořadí se hodnotí zákonnost důkazu. Zákonností se rozumí, že výsledek dokazování byl získán příslušným orgánem a postupem, jenž je v souladu s právními předpisy. Dojde-li za strany orgánu k porušení, pak je takový důkaz nezákonný. Nezákonnost důkazu přitom nemá vždy stejný účinek. Někdy je vada tak závažná, že znehodnotí provedený úkon tak, že je absolutně neúčinný, a jindy nikoliv. Poslední posuzovanou hodnotou je pravdivost. Pravdivost (věrohodnost) je vlastností důkazu. Je-li důkaz posouzen jako neúčinný, není důvod se zabývat jeho pravdivostí.

69. Podle teorie konfliktů zájmů je třeba posoudit, zda je na místě upřednostnit zájem na zajištění ochrany lidských práv a svobod, nebo na trestním postihu pachatele. Při tomto posouzení jsou základními hledisky závažnost trestného činu, druh porušeného práva a stupeň jeho narušení. Byly vysloveny názory, že u závažných deliktů by měl být přípustný i důkaz získaný pomocí závažného porušení významného lidského práva. Naopak u trestného činu menší závažnosti by neměl být přípustný důkaz získaný byť i jen nepatrným porušením lidských práv a svobod.

70. Druhou teorií využívanou současnou judikaturní činností soudů je test proporcionality. Jedná se o test, který porovnává míru zásahů do práv osob a možnost splnění daného účelu (tedy například prokázání určité skutečnosti). Zohledňuje pak i závažnost trestného činu, ke kterému se dokazování vztahuje. Soulad či nesoulad s principem proporcionality se zjišťuje v třístupňovém testu. Jako první se hodnotí vhodnost zásahu, kdy se posuzuje možnost splnění sledovaného účelu. Není-li daný zásah způsobitelný sledovaného cíle ani dosáhnout, jedná se o projev svévole ze strany zasahujícího orgánu. Jako druhý krok testu se posuzuje potřebnost zásahu, tedy zda je daný zásah vůbec nutný a zda nelze sledovaného cíle dosáhnout i jinými prostředky. Třetím krokem je hodnocení přiměřenosti v užším smyslu, kdy se navzájem poměřují újma na právech a veřejný zájem na takovém zásahu. Újma nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli.

71. Pokud tedy krajský soud v rámci odůvodnění, proč jsou získané odposlechy nezákonné, a tudíž nepoužitelné, uvádí, že v případě odposlechu jde o opatření ultima ratio, a uvádí jiný možný způsob zjišťování skutečností (viz např. bod 57. odůvodnění rozsudku), pak je vzhledem ke shora uvedenému, k obsahu odvolání a znění trestního řádu v ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. zřejmé, že pravdu nemá. Nejde o takové opatření, neboť příkaz může být vydán (při splnění dalších zákonných podmínek), pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze – li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo – li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.

72. V projednávané věci bylo možné důvodně předpokládat, že odposlechem budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení, je značně nejistou otázkou, bylo – li možné sledovaného

účelu dosáhnout jinak, a v té souvislosti by bylo takové dosažení nepochybně nejméně podstatně ztížené. Mělo se totiž jednat o trestnou činnost organizovanou – tedy s nutným předpokladem podávání vzájemných informací, pokynů apod., páchanou v zásadě inteligentními osobami s velice dobrou znalostí toho, že by se měly dopouštět protiprávní činnosti, z čehož nutně pramení i nutnost domlouvání, a to utajovaného, neveřejným způsobem, stejně tak další předávání informací, k čemuž se přirozeně nabízí kontakt telefonický, osobní i jiný. Je zcela evidentní, že taková trestná činnost se obvyklým způsobem (výslechy, listinné důkazy apod.) zjistit nedá, nebo je to velmi obtížné. Pouhým vyžadováním a srovnáváním materiálů, event. výslechy, by zúčastněné osoby byly samozřejmě předem varovány, a zejména by takové důkazy samy o sobě mohly objasnit případnou trestnou činnost jen velmi obtížně, protože veřejně dostupné informace, doklady apod. by byly dány pachateli do souladu s právními předpisy.

73. Zájem na odhalování zažalované trestné činnosti je enormní, neboť přímo souvisí též s pověstí českého státu směrem k Evropské unii, s věrohodností a činností úředních osob, případně též s věrohodností a bezúhonností i politicky relativně vysoce postavených osob, se způsobem zadávání veřejných zakázek, event. jejich zneužívání obecně v českém podnikatelském prostředí, když všechny tyto skutečnosti jsou přirozeně jasným terčem zájmů všech občanů, a z tohoto důvodu i prioritou sdělovacích prostředků, a jde o velmi závažnou trestnou činnost. Rozhodně pak taková důležitost a zájem přesahuje zájem jednotlivce nad (zákonným) porušením jeho práv.

74. Vzhledem ke shora uvedenému je zřejmé, že nasazení odposlechů v dané věci naprosto splňuje požadavky ať teorie konfliktu zájmů a hodnot, tak teorie tzv. testu proporcionality, a jejich použití bylo zcela namístě.

75. Krajský soud učinil obecně správný závěr, že nedošlo k povolení odposlechů nepřislušným soudem, jeho tvrzení však lze ještě korigovat nepochybně správným vyjádřením státního zástupce v odvolání, že při určování příslušnosti soudu si nevybíral, ke kterému z okresních soudů návrh podá, ale již v očekávání možné změny aplikační praxe podával návrhy k soudu místně příslušnému podle nejpřísněji trestného skutku.

76. Krajskému soudu by pak bylo možné přisvědčit v jeho samostatné větě, že, „formální náležitosti všechna rozhodnutí splňují“. Pokud však jde o jeho další prohlášení, vztahující se k materiálnímu pohledu na věc, jinými slovy, zda bylo namístě taková opatření použít, a zda byla rozhodnutí, „dostatečně“ odůvodněna, pak s názory krajského soudu již souhlasit nelze.

77. K otázce, zda bylo namístě taková opatření použít (tj. odposlechy) se již vrchní soud shora vyjádřil. Pokud jde o „materiální“ stránku, jejíž absenci odůvodňoval krajský soud především tím, že v „základním rozhodnutí nejsou uvedeny žádné skutkové okolnosti...“, a postrádá (zjevně pro účely přezkoumání materiální stránky) návrhy státního zástupce na vydání jednotlivých příkazů, viz., „Příkaz cituje návrh státního zástupce (není součástí spisu) ...“, lze uvést následující.

78. Jednotlivé návrhy státního zástupce se ve spise (v souladu s tvrzením odvolání) nacházejí, a to ve svazku č. 52 (č. l. 20237 – 20349), jde zjevně o kontinuální část spisu, a v uvedeném svazku jsou též záznamy o seznámení se jednotlivých obžalovaných, resp. jejich obhájců s uvedeným materiálem, se kterým se seznámili prostřednictvím svých obhájců nejméně obžalovaní Metrostav, a.s., Bc. [jméno] [příjmení], Mgr. [jméno] [příjmení], Gallos s.r.o., [jméno] [příjmení], Bc. [jméno] [příjmení], Ing. [jméno] [příjmení], Ing. [jméno] [příjmení], a to zjevně ještě před podáním obžaloby, která byla podána dne 20. 12. 2017. Tvrzení krajského soudu o absenci uvedených návrhů se tak nezakládá na pravdě, a ve svém důsledku krajský soud mohl, jestliže měl (i při znalosti jednotlivých příkazů) pochybnosti, vycházet (zkoumat podmínky) i z uvedených návrhů, případně si též vyžádat celé příslušné spisy stran jednotlivých příkazů (vrchní soud sám po přezkoumání věci považuje takový krok za nadbytečný).

79. Tvrzení krajského soudu o tom, že v základním rozhodnutí (Nt 257/2012 z 27. 9. 2012) nejsou uvedeny žádné skutkové okolnosti, se skutečně prostě a jednoduše nezakládá na pravdě, což lze

zjistit přečtením samotného příkazu – blíže k tomu není zapotřebí žádného jiného odůvodnění. Je spíše otázkou, proč tuto zjevnou nepravdu soud tvrdil.

80. Problematiku blíže nejištěné, soudem poněkud tajemně vyjádřené, „jiné“ motivace objasňuje státní zástupce naprosto zřetelně na č. l. 12 svého odvolání, a lze dodat, že ze samotných návrhů na vydání příkazů, jakož i samotných příkazů je zcela zřejmé, o jaké záležitosti se jedná, že jde o vydání příkazu v projednávané věci zcela adekvátní, když další část, které se odposlechy též týkaly, byla následně z věci vyloučena, protože vyšlo najevo, že spolu nesouvisí. Speklativní a, „cosí“ naznačující tvrzení soudu prvního stupně k této otázce je tak nepřípadné.

81. Vrchní soud (senát věc aktuálně rozhodující) k obsahu jednotlivých příkazů nejprve podotýká, že nikdy nebyl zastáncem toho, že by příkazy k odposlechu nutně musely být obsáhlé, zcela podrobně a konkrétně odůvodněny – neboť to v podstatě ani není reálně možné. V naprosto drtivé většině případů se totiž jedná o samý počátek trestního řízení, před zahájením trestního stíhání, „pouze“ s důvodným podezřením, a zejména skutkové (materiální) okolnosti jsou vesměs neznámé či nejasné, a svou nezanedbatelnou roli může někdy hrát též faktor času (nutnost rychlého nasazení odposlechu). Po předmětných rozhodnutích tak nelze požadovat kvalitu vypracování odpovídající např. rozsudku.

82. V projednávané věci obsahují jednotlivé příkazy, event. tedy návrhy státního zástupce dostatek veškerých informací, aby bylo možné shledat povolení odposlechů, resp. jejich použití jako důkazů, naprosto zákonnými, splňujícími podmínky vhodnosti, potřebnosti i přiměřenosti. Tak tedy činí i vrchní soud, když k dalšímu důvodu odmítnutí odposlechů ze strany soudu prvního stupně, tj. k doktríně, „plodů z otráveného stromu“ se již výše také vyjádřil. Pokud státní zástupce argumentuje mimo jiné též rozhodnutími zdejšího soudu sp. zn. 4 To 44/2019, resp. 4 To 20/2020, kde jde i o odposlechy v nyní projednávané věci, pak je ze shora uvedeného zřejmé, že názor vrchního soudu (senátu aktuální věc rozhodujícího) zmiňovaným rozhodnutím konvenuje.

83. Ohledně části C) odvolání státního zástupce se lze vyjádřit tak, že při citaci závěrečné řeči státního zástupce v napadeném rozsudku by se (analogicky srovnáním s předcházející částí rozsudku) dal očekávat naopak odsuzující výrok, nicméně krajský soud tak nečiní opět s odkazem na nezákonnost odposlechů – tot' však pouze nepatrný postřeh odvolacího soudu, nenavádějící soud prvního stupně žádným směrem.

84. Nicméně vzhledem k tomu, že státní zástupce v odvolání prezentuje jednotlivé důkazy, které dle jeho názoru samy svědčí o vině obžalovaných, bude se s nimi muset v dalším řízení krajský soud vypořádat (což v napadeném rozsudku nečinil) a vyjádřit se k nim, a to i vzhledem k plně využitelným odposlechům, jak vrchní soud již shora uvedl. Jaké závěry z takového dokazování krajský soud učiní, bude zcela na něm.

85. K celé věci je třeba ještě uvést, že ve věci původně vedené pod sp. zn. 56 T 5/2018 se k trestnímu řízení jako poškozený připojilo Ministerstvo životního prostředí (č. l. 6758 původního spisu, nyní v rámci č. l. 24056), a dále se jako poškozený připojil Státní fond životního prostředí (č. l. 6774 a násl. původního spisu, jehož připojení bylo i čteno při hlavním líčení dne [datum], nyní také v rámci č. l. 24056), avšak na tyto skutečnosti nebylo krajským soudem nikterak reagováno. Vrchní soud těmito dvěma poškozeným napadený rozsudek doručil, odvolání podána nebyla. V dalším řízení vezme krajský soud existenci těchto poškozených v potaz.

86. Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem nezbylo vrchnímu soudu, než z podnětu odvolání státního zástupce napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d), f) tr. ř. u obžalovaných, u kterých stále trestní stíhání probíhá, zrušit a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátit krajskému soudu, aby v ní učinil rozhodnutí nové. Je snad zcela evidentní, že odvolací soud nemohl věc rozhodnout sám, a to vzhledem ke shora uvedeným pochybením soudu prvního stupně. Lze pouze zopakovat, že zrušení zprošťujícího rozsudku samo o sobě naprosto neznamená, že by vrchní soud mnil

všechny obžalované odsoudit, stejně takto naprosto neznamená, že nemohou být uznáni vinnými. Napadený rozsudek však neumožnil odvolacímu soudu se k této otázce vyjádřit, jak je shora odůvodněno.

87. Na doplnění lze uvést, že pokud je ve výroku tohoto usnesení uvedeno, že se napadený rozsudek zrušuje podle § 258 odst. 2 tr. ř. částečně, pak se tím, „pouze“ rozumí, že část rozsudku, týkající se tedy výlučně osoby, „bývalého“ obžalovaného [jméno] [příjmení], zůstává nedotčena, a to z toho důvodu, že vůči němu státní zástupce odvolání nepodal. S ohledem na výše uvedené odůvodnění se tím odvolací soud samozřejmě žádným způsobem nevyjadřuje ke správnosti výroku vůči tomuto obžalovanému, nemůže vůči němu činit žádné kroky, neboť mu to ze zákona nepřísluší - tento, „bývalý“ obžalovaný pro vrchní soud není žalován, resp. protože vůči jeho osobě státní zástupce odvolání nepodal, nabyl v jeho případě zprošťující rozsudek právní moci.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není řádný opravný prostředek přípustný.

Praha 18. listopadu 2020

JUDr. Michal Hodoušek
předseda senátu